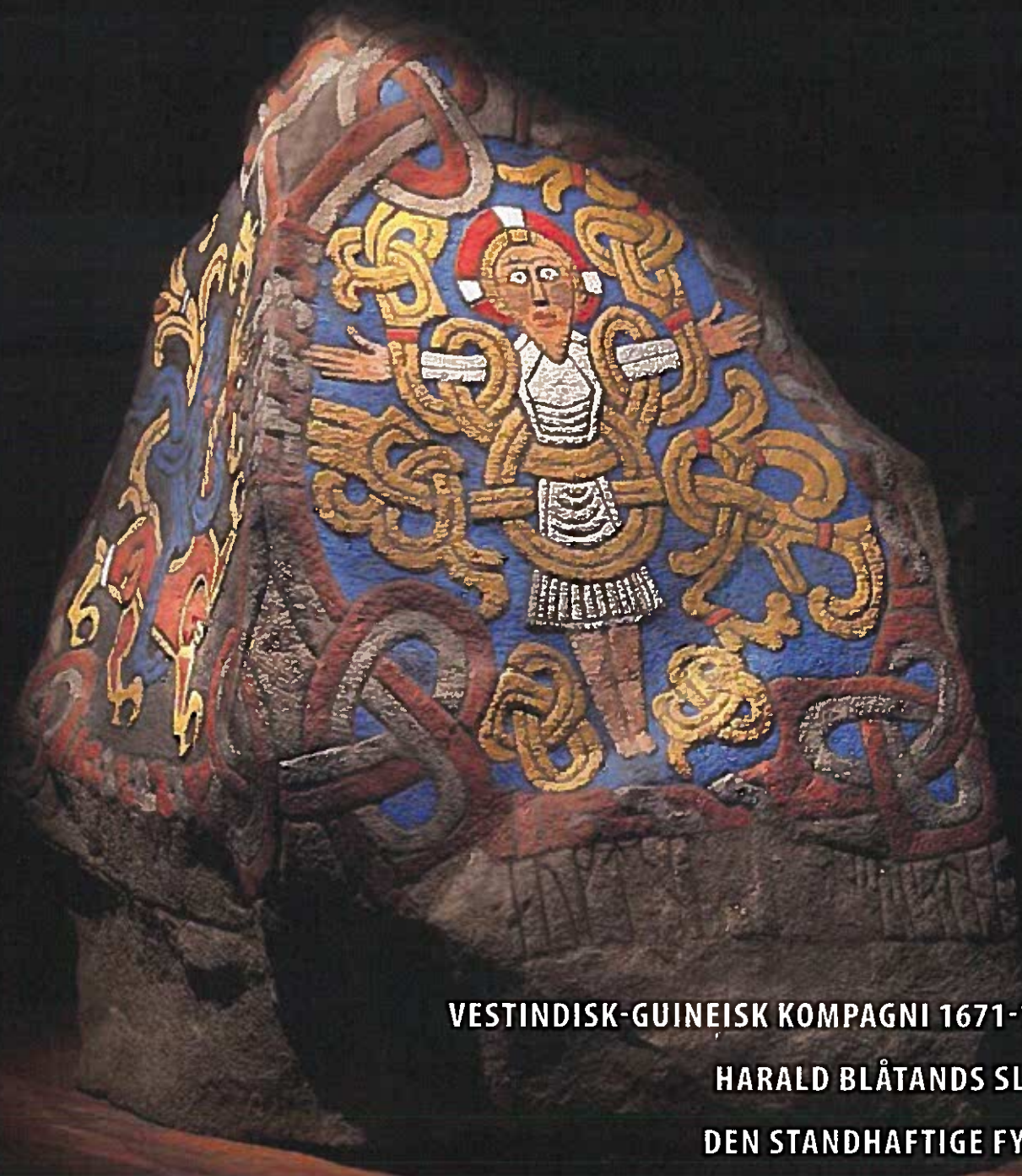

SIDEN SAXO

UDGIVET AF RIGSARKIVET NR.1 2016

VESTINDISK-GUINEISK KOMPAGNI 1671-1754

HARALD BLÅTANDS SLÆGT

DEN STANDHAFTIGE FYNBO

"DEN STØRSTE SLYNGELSTREG, DER ENDNU ER BEGAAET PAA ST. THOMAS"

”Den største slyngelstreg,
der endnu er begaaet paa
St. Thomas”

"De Herrer have sikkert forstaaet hvilken fortræffelig Maade, De have valgt at snigmyrde paa, thi i et lille Samfund er Vejen til Retfærdighed i et Tilfælde som foreliggende saa tornefuld, at den i Virkeligheden er ufremkommelig."

KIRA MOSS OG ADAM JON KRONEGH

Niels Andersen Kjær, der var politiassistent og senere bogholder på St. Thomas, skrev sine erindringer fra 25 år i Vestindien i 1934. Kjær skrev bl.a. om en alvorlig sag, der stadig spøgte i hans erindring. Han skrev om en anonymiseret person "N", der var konstitueret som guvernementssekretær omkring år 1900: *"Han var af et smukt Ydre og klædte sig med megen Elegance. Det varede ikke længe, forinden der begyndte at sive Rygter ud om, at han var Homo-Seksualist, og disse Rygter tog Fart, da han jævnlige blev set i Selskab med en smuk, kulørt ung Mand B. En Mand, der paa Grund af sin Farve ikke omgikkes andre danske eller hvide. Sagen var, af Hensyn til de danskes Prestige, penibel, og kunne ikke godt ignoreres. Befolkningen, og navnlig den bedre Del af de Fremmede på Øen, vilde formene, at en saadan Embedsmand og i saa høj en Stilling ikke burde taales."*

I august 1898 rejste den unge cand.jur. Erik Erichsen fra sin stilling som assistent i Finansministeriet. Han tog dampskibet fra Hamborg over Atlanterhavet til De Dansk Vestindiske Øer for at blive fuldmægtig ved guvernementet på St. Thomas. Erichsens intention var at blive på St. Thomas i hvert fald i to år. Hvorfor han rejste, ved vi ikke. Måske var det for at opleve Verden, måske var det for at komme væk fra København. Hvorfor han kom hjem igen før tid, ved vi imidlertid godt. Han blev på St. Thomas anklaget for "omgang mod naturen", altså at have et homoseksuelt forhold til en ung sort mand, Mr. Bornn.

Den unge fuldmægtig

Citatet fra Kjær opsummerer mange aspekter af sagen om Erik Erichsen, der er den person, Kjær har anonymiseret som "N". På Rigsarkivet i København er der bevaret en sagsmappe vedrørende Erik Erichsen. Den rummer mange sirligt nedfældede, tætskrevne sider med udsagn fra politiet og myndighederne på St. Thomas, fra Erichsens huslæge, fra flere embedsmænd i finansministeriet, guvernør Hedemann, skiftende finansministre og ikke mindst Erik Erichsen selv. Arkivmaterialet giver i dag over hundrede år senere et detaljeret billede af et stykke facetteret og efterhånden svært forståelig dansk kolonihistorie. Samtidig er det også et vidnesbyrd om en kærlighedshistorie på tværs af landegrænser, race, kultur, social rang og ikke mindst i modstrid med datidens norm og lovgivning.

Artiklens hovedperson, cand.jur. Erik Erichsen (1864-1938), der blev centrum i en celeber sag. *Fotografi af Kgl. Hoffotograf J. Petersen & Søn (før 1898). Fotografiet er i familiens eje. Som baggrund ses et moderne fotografi af Charlotte Amalie, hovedbyen på St. Thomas, hvor skandalen udspillede sig. Foto af Haakon S. Krahn, Wikimedia Commons.*

Erik Erichsens sag er interessant, fordi den fortæller om en person, der brod med eller udfordrede systemerne på flere måder, og sagsakterne siger dermed lige så meget om de systemer og magtstrukturer, der var at finde på det danske St. Thomas i 1900, som om Erik Erichsen selv.

Guvernementssekretær på særlige vilkår

Erik Erichsen blev født i København den 10. juni 1864 og var i udgangspunktet af god familie. Faderen, Carl August Erichsen, var grosserer. Han bliver senere i politimesterens redegørelse over sagen omtalt som "falleret". Erichsen havde ud over to søstre en håndfuld brødre, hvoraf flere gik ind i handelen, og i hvert fald to blev grosserer. Erik Erichsen blev cand.jur. med flotte karakterer i juni 1896 og arbejdede et halvt år som volontør i Generaldirektoratet i Skattevæsenet. Herefter blev han ansat som assistent i Finansministeriet under Koloniernes Centralbestyrelse, en stilling han havde indtil afrejsen til St. Thomas.

Da Erichsen efter endt rejse over Atlanten så ud over den okkergule og palme-grønne ø St. Thomas, var det som fuldmægtig ved guvernementet. Men han må have gjort en god figur, for da den gamle guvernementssekretær Schultz rejste hjem til Danmark i 1899, blev Erichsen, efter kun et år i stillingen som fuldmægtig, konstitueret som guvernementssekretær, en meget høj embedsmandsplacering, der rangerer som nummer to efter guvernøren i Hof- og Statskalenderen. Dette stemmer overens med sagsakterne og Kjærs beskrivelse, ifølge hvilken Erichsen havde et særdeles godt og fortroligt forhold til guvernør Hedemann, der på mange måder behandlede Erichsen som sin ligemand.

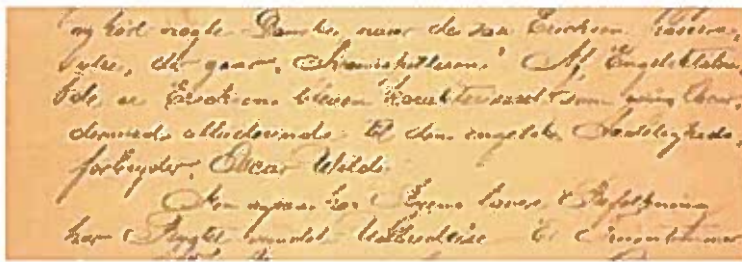
Erichsen flyttede ind i guvernementssekretærboligen ved siden af den imponante guvernørbolig. Imidlertid havde Erichsen sikret sig særlige fordelagtige og helt usædvanlige ansættelsesvilkår, da han rejste til St. Thomas. Han havde gjort den aftale med ministeriet, at han, hvis han efter to år ikke fandt sig til rette på øen, kunne vende tilbage til sin stilling som assistent i kolonialkontoret. Der var på forhånd fra guvernementets side en vis uvilje mod disse særlige vilkår. Guvernementet i Vestindien anmoder om, idet de godkender Erichsens ansættelse, at man for fremtiden undgår en sådan ordning, idet de skriver, at de første to år på øerne er en forberedelsestid, hvor embedsmanden hovedsageligt benyttes til mere "meckanisk arbejde". På den måde vil den tid, den fuldmægtige har brugt på øerne, være spildt, hvis han rejser tilbage efter de bare to år.

Omgang med den "couleurte" del af befolkningen

En ting er helt sikkert, når man beskæftiger sig med den sag, der ligger om Erik Erichsen: Han var ikke nogen helt almindelig embedsmand. Bl.a. blev han meget hurtigt vellidt af den "couleurte" befolkning. Han opnåede at blive præsident for sammenslutningen af cricket-klubberne på øen, der i al hovedsag kun talte farvede medlemmer. Trods slaveriets ophævelse i 1848, var der meget stor stands-mæssig forskel mellem sorte og hvide på St. Thomas, og de højtstående, europæiske embedsmænd omgikkes natur-

Grosserer Carl August Erichsen, fader til Erik Erichsen. Faderen blev i politimesterens redegørelse omtalt som "falleret" – måske fordi forretningen tilsyneladende gik mindre godt. Familien ses i alle fald flytte til successivt mindre ejendomme. Samtidigt fotografi af ukendt fotograf. Fotografiet er i familiens eje.

Udskrift af St. Thomæ Politiprotokol fra 8. januar 1900, hvoraf fremgår både øgenavnet "Young Oscar", som engelsktalende havde givet Erichsen med henvisning til den homoseksuelle Oscar Wilde, samt angivelsen af rygterne mellem tjenestepigerne. Rigsarkivet; Koloniernes Centralbestyrelse – Kolonialkontoret; Fuldmægtige under Guvernementet – enkelte personer, 1856-1908, pk. 639 – E-K.

"Young Oscar"

I lobet af 1899 begynder tingene at gå galt for Erik Erichsen. Rygterne svirrer om, at han har et forhold til en smuk ung sort mand, Charles A. Bornn. Gadedrengene råber efter ham på gaden. Hvad der er værre for den danske embedsmandsstand: De engelske embedsmænd giver Erichsen tilnavnet "Young Oscar" med en slet skjult hentydning til forfatteren Oscar Wilde, der var blevet dømt for sædelighedsforbrydelser i England.

At Erichsen var homoseksuel, er der nok ikke nogen tvivl om. I sit forsøg på at redegøre for forløbet og forsvare sig selv, angiver han selv at være underlagt en sygelighed. I slutningen af 1800-tallet ændredes holdningen til homoseksualitet. Fra at være udtryk for en fri vilje, der kunne – og skulle – undertrykkes, antog man nu, at homoseksualitet skyldtes en sygelig afvigelse fra normalen. Forst i 1981 blev homoseksualitet fjernet fra listen over sindssygdomme i Danmark. Såfremt der var tale om en sygelig tilstand, fjernedes noget af ansvaret fra den ramte person; han var jo syg.

En skæbnesvanger januar i år 1900

Erichsen blev ofte set i selskab med Mr. Bornn. Bl.a. på vejene rundt om St. Thomas, om aftenen på vejen, der førte til Erichsens hus, og på en bænk ved værftet i kirketiden, hvor gaderne var næsten tomme. Det blev antaget at Erichsen signalerede til Bornn med et tørklæde i sit vindue. Politiassistent Kjær, der blev gjort opmærksom på disse rygter, og som også selv ved enkelte lejligheder så de to mænd sammen med en "unaturlig fortrolighed", gjorde imidlertid ikke umiddelbart noget ved sagen pga. Erichsens høje rang. Han undlod også at informere politimesteren, og guvernøren blev således heller ikke informeret. Rygterne blev imidlertid stadig mere underbyggede, og Erichsens tjenestepige fortalte, at hun var sikker på, at han havde et forhold til hr. Bornn, der ofte kom om aftenen, men altid "in disguise". Politiassistenten tilføjede til disse rygter, at Bornn blev anset for at have perverse tilbøjeligheder, at et intimt venskab mellem de to mænd syntes meget påfaldende og ikke mindst, at hr. Erichsen i København skal have vakt politiets opmærksomhed ved sin ekstravagante klædedragt og flotte vaner, der ikke stod i forhold til hans indtægter og hans families trykkede omstændigheder under den fallerede grosserer. Endelig tager politiassistent Kjær Erichsens person og hele fremtræden som udtryk for, at de verserende rygter nok taler sandhed.

Politiassistenten har altså ud fra tiltagende rygter alligevel iværksat en undersøgelse af en af de øverste embedsmænd i Dansk Vestindien uden nogen form for autorisation ovenfra. Han har uden at underrette hverken politimesteren eller guvernøren adspurgt Københavns politi, godt nok i en privat henvendelse, om de kendte til lignende sager med Erik Erichsen og ifølge egne udtalelser faet det svar, at Erichsen havde pådraget sig politiets opmærksomhed. Et forhold, som ikke senere kunne bekræftes over for de danske myndigheder. Man kan kun spørge sig selv, hvad der skabte denne iver efter at få Erichsen i fedtefadet.

Den 8. januar 1900 bliver der, igen ifølge politiets udsagn, fremlagt en ganske speciel rapport for politimesteren på St. Thomas, Wellejus, sammen med gennemgangen af rygterne og Kjærs syn på disse. Rapporten, der stammede fra politiskriver Jansen, rummede en anklage om, at Bornn havde forsøgt at få unaturlig omgang med en anden embedsmand. Dertil kommer ifølge politiet et brev fra en borger, E. Kriger, der vidner om Bornns perverser tilbøjeligheder og hans forhold til Erichsen. Bornn bliver den 8. januar om eftermiddagen anholdt og kommer med en fuld tilståelse, hvori han i detaljer beskriver sit forhold til Erichsen, bl.a. hvorledes de har bedrevet pæderasti, således at Erichsen fungerede som mand og Bornn som "kvinde". Men han nægter at have haft et lignende forhold til andre.

Erichsen skriver senere i en klage over politiet, at Bornn ikke tilstod noget umiddelbart, men blev truet til det, idet man bl.a. sagde til ham, at Erichsen allerede havde tilstået det, var blevet afskediget og sad fange i "Taarnet"! Et forhold som Kjær pure nægter med henvisning til hans 16 års lange erfaring som forhørsleder. Der er altså to meget uoverensstemmende beskrivelser af forhøret over Bornn. Hvordan Erichsen er kommet frem til sin fremstilling af historien, er uvis, men han må vel have korresponderet med hr. Bornn. Desuden skriver Erichsen, at politiassistenten under forhøret af Bornn havde erklæret, at de var blevet overvåget gennem lang tid.

Selvmoedsforsøg

Guvernøren bliver underrettet om Bornns tilståelse den 8. januar 1900, han er som nævnt ikke for på nogen måde blevet orienteret om rygter eller sagen som sådan, og han skynder sig efter eget udsagn over til Erichsen, og anbefaler ham at rejse, såfremt han er uskyldig, og overrækker ham de midler, han er i besiddelse af.

Forside af udskrift af St. Thomæ Politiprotokol for 8. januar 1900, hvori forhøret af hr. Bornn og hans tilståelse refereres. Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse – Kolonialkontoret, Fuldmægtige under Guvernementet – enkelte personer, 1856-1908, pk. 639 – E-K.

Ifølge sagens oplysninger flyttede Erichsen ind i Guvernementssekretærboligen ved siden af guvernørboligen. Måske er der tale om dette sted i Kongensgade 32-33 i Charlotte Amalie, kun få husnumre fra Guvernementshuset i Kongensgade 21-22. Ifølge oplysninger fra Historic American Buildings Survey blev huset oprindeligt opført af tyskerne som konsulat, men blev senere brugt som bolig for guvernementssekretæren. Foto af Don Toschi (1958). Library of Congress, Prints and Photographs Division.

Det kan undre, at guvernør Hedemann, som Erichsen havde et godt og fortroligt forhold til, tilsyneladende var helt uvidende om rygterne om Erichsen frem til Bornns tilståelse. Det skyldes måske, at han i perioden op til sagen 'eksploderede' ikke opholdt sig i guvernementshuset i Charlotte Amalie på St. Thomas. Officielt havde guvernementet sæde på St. Thomas, og det havde det haft siden 1871. Men guvernørerne fortsatte tilsyneladende med at have bolig i den noget mere imponerende guvernementsbygning fra von Scholtens tid på St. Croix, som ses på billedet her. Også Hedemann havde sin private bolig der, og han har således efter behov pendlet til St. Thomas. I guvernørens fravær var Erichsen som guvernementssekretær stedfortræder for guvernøren, hvilket kan have været en ekstra kilde til irritation for dem, som var ham ilde stemt. *Pastkort med fotografi af Guvernementshuset i Christiansted på St. Croix fra 1911.*

Erichsen rejser imidlertid ikke. Den 9. januar, da ifølge Erichsen "politibetjente og soldater" fyldte Erichsens hus, finder man ham svømmende i sit eget blod med snitsår fra barberblade i begge hånder. Pengene fra guvernøren ligger stadig på kommoden. Erichsen bliver straks overflyttet til et privat hospital, hvor politiassistent Kjær den 10. januar forsøger at afhøre ham. I forhørsprotokollen står blot, at han konfronteret med Bornns tilståelse bekræfter rigtigheden af denne. Men der bliver ikke givet nogen formel tilståelse. Politimester Wellejus skriver om denne tilståelse i sin redegørelse i kølvandet på en klage, Erichsen sender til ministeriet: "*Da jeg indfandt mig for at afsætte Klageren en Forklaring, indrømmede han, at det alt var ham meddelt, hvad Bornn havde udsagt ham vedrørende, og at dette forholdt*

sig rigtigt, men af hans Opførsel — som jeg antog var begrundet i nedtrykt sindsstemning og derfor ægte, men som jeg af hans Klage nu ser har været fortilt for senere at skulle "benyttes" — stod det mig straks klart at det på det Tidspunkt ville være urigtigt og derhos pinligt for begge at afhøre ham om alle Sagens Detailler, idet han kastede sig ned med Ansigtet begravet i Hovedpuderne og raabte, at han vilde forskaanes, hvorfor han også anmodede mig om at skaffe ham noget Gift, da han vilde dø m.m."

Både politimesteren og politiassistenten opgiver således i kilderne at have været den, der forestod forhøret.

Hjemvendt fra Vestindien

Finansministeriet bliver underrettet pr. telegram og brev af den 9. januar om, at Erichsen er suspenderet, at guvernøren havde advaret ham, og hvad der derefter er passeret med selvmordsforsøg og indlæggelse. Den 18. januar rykker guvernør Hedemann for et svar om, hvorvidt han må afskedige Erichsen, men dette udebliver. Den 27. januar 1900 forlader Erik Erichsen St. Thomas og tager til Puerto Rico. Hedemann kan da afskedige ham, fordi han har forladt sin plads. Guvernøren skriver ydermere til ministeriet, at man har opmuntret til en sådan afrejse for at gøre ende på "*en stor Skandale og en pinlig Situation for hele Embedsstanden.*"

Erichsen rejser formentlig fra Puerto Rico til Danmark, hvor han befinder sig på godset Bjergbygaard i juli 1900, og hvorfra han anmoder ministeriet, om han må genindtræde i sin stilling i kolonialkontoret, jf. hans særlige vilkår. I løbet af juli overvejes sagen i ministeriet. En embedsmand "BE" mener, han vil være til god nytte i kolonialkontoret, selvom han dog er bekymret for Erichsens sygelighed. På sagen er imidlertid en note i en anden hånd af 8. august, hvori det afgøres, at Erichsen ikke kan få sin stilling tilbage, da han har tilstået rigtigheden af sin forbrydelse. Denne beslutning har fået tilsagn af finansminister Scharling 14. august, og et par dage efter får Erichsen afslag på at vende tilbage til Finansministeriet.

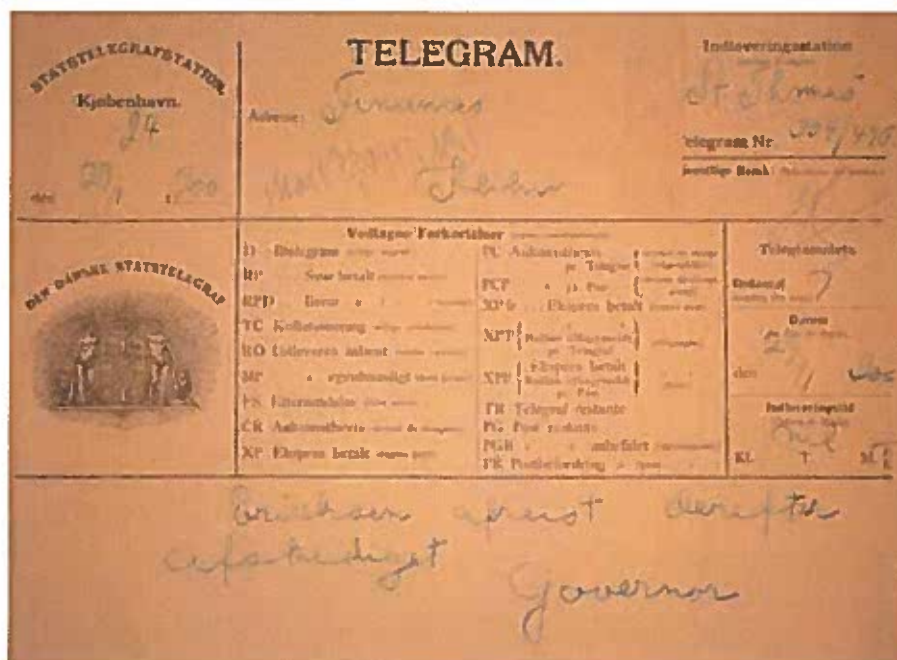
Erichsens forsvar

Erichsen har ikke tænkt sig at stille sig tilfreds med det svar, han har fået af ministeriet. Han flytter i lobet af efteråret ind hos sin to år yngre bror, der er grosserer, i Slotsholmsgade 18 i København. Broderen har allerede i slutningen af juni skrevet til prokurator Jørgensen på St. Thomas angående hr. Bornn og familien Bornn generelt. Jørgensens svarer, uden hensyntagen til sin egen stilling på øerne, at Bornn-familien er respekteret, og desuden at han ikke kan bekræfte at have hørt rygter angående Erichsen. I et tillæg til brevet skriver Jørgensen,

at han har fået nye beviser for den forfølgelse, Erik Erichsen har været udsat for. Dette sidste udsagn søger prokuratoren imidlertid senere at trække tilbage igen i forhold til guvernementet for at redde sin stilling på St. Thomas.

Erichsen skriver derefter en 25 siders lang redegørelse for begivenhederne op til og i januar 1900. I dette skrift, der har karakter af et forsvarsskrift, anderkender han sin sygelighed, men modsætter sig, at han skulle have indrommet rigtigheden af et fuldbyrdet forhold til Bornn. Han medgiver, at han måske i sin meget svækkede tilstand på hospitalet har sagt, at det hele var rigtigt, udelukkende for at få politiasistent Kjær til at lade ham være i fred. Desuden beskriver han, hvordan han var ugleset af de andre danske embedsmænd på St. Thomas: "Som Ministeriet bekjendt blev jeg i sin Tid ansat som Fuldmægtig under Gouvernementet paa den Betingelse, at jeg efter 2 Aars Forlob eventuelt maatte vende tilbage til min Stilling i Ministeriet. At disse for mig saa gunstige Vilkaar havde vakt en i og for sig uforstaaelig Misfornøjelse blandt Embedsmændene i Vestindien, blev jeg strax med min Ankomst til St. Thomas paa mange forskjellige Maader gjort bekjendt med. Man betragtede mig paa Forhaand som en af Ministeriet udsendt Spion, der skulle indberette, hvad jeg saa og horte i Vestindien, uden at der fra min Side saalidt som fra Ministeriets forelaa den ringeste Grund hertil, og man kan daarligt værge mig mod Følelsen af, at den egentlige Aarsag maa søges i Bevidstheden om, at der muligvis er Forhold og Tilstande derude, som man ikke gjerne saa bragt Ministeriet for øje."

Erichsen skriver barskt om embedsmandsstandens modtagelse af ham og om standen generelt: "Disse og andre Smaatræk – (exempelvis lagde jeg mig paa et noget senere Tidspunkt fuldstændigt ud med Landfysikus Mortensen, der rigtignok dengang hadede mig grundigt, fordi jeg af Distraction under de alvorlige Begivenheder Dagen efter den store Orkan [8.8.1899] kom til at give ham Haanden med Handsker paa) – er desværre kun altfor typiske Beviser paa den Aand, der gennemgaaende hersker blandt de danske Embedsmænd derude.

Telegrammet, hvori guvernør Hedemann meddeler Finansministeriet, at han har afskediget Erichsen på grund af, at han forlod sin post i utide. Rigsarkivet; Koloniernes Centralbestyrelse – Kolonialkontoret; Fuldmægtige under Guvernementet – enkelte personer, 1856-1908; pk. 639 – E-K.

En af de markante bygninger i Charlotte Amalie, der har dannet baggrund for Erichsens ture rundt i byen, er Christiansfort med det særprægede tårn – ikke alene var det byens militære fæstning, det er også en af øernes ældste bygninger, da det er opført 1672-1680. Billedet giver også et indtryk af den kolonialatmosfære, der herskede i Charlotte Amalie. *Fotografi af ukendt fotograf ca. år 1900 Library of Congress, Prints and Photographs Division.*

spydigheder: "... i Særdeleshed, da jeg ikke syntes at udføre tilborlige Forskjel paa hvide og couleurt. Denne Racefordom, der, efter hvad man har sagt mig, florerer frodigt paa de franske og danske Øer, kan naturligvis undskyldes og forklares hos de indfødte hvide Familier, der er opvoksede dermed, men det har altid været mig ufatteligt, at Folk, der kommer fra et i denne Retning saa fordomsfrit Land som Danmark, saa hurtigt rives med af denne Følelse i Stedet for at retlede Strømmen."

Erichsen skriver om forholdet til den indfødte befolkning: "Forholdet mellem Embedsmændene og Befolkningen er i det hele taget kun daarligt. Nu til Dags, da de mægtige og rige Kjobmænd ere forsvundne og Øerne mere og mere er blevet økonomisk afhængige af Moderlandet, giver det sig kun sjældent aabenbart Udslag, men en latent Uvilie næsten parret med Foragt er stadig tilstede i hvert Fald hos den højere Befolkning. Hovedgrundene hertil ligger hos de danske selv. De optræder i Virkeligheden – selvfølgelig er der Undtagelser – som fremmede Magthavere i et erobret Land og med uklædeligste Arrogance ser man ned paa Befolkningen som paa en lavere Race, navnlig nu, da Hovedbestanddelen er couleurt. Dette Misforhold er saa meget uheldigere, som den indfødte Befolkning uagtet dens, - takket være de daarlige Skoleforhold – forholdsvise manglende Dannelse, ejer en naturlig Velopdragenhed og Evne til at udtrykke og bevæge sig, der langt overstraalet Pluraliteten af Embedsmændene, i alt fald for tiden. Og dette har de Indfødte, der udrustede med megen kritisk sans, saaledes vel Øje for Selv. Man kan ikke lide de danske og man smiler af dem."

Dette bliver fulgt op af en række personanklager og konkrete eksempler på magtmisbrug i den danske embedsmandsstand, der har ført til, at befolkningen helt har mistet tilliden til politiet og embedsmændene generelt. Bl.a. langer han ud efter politiassistent Kjær, og man får her et indblik i, at han har blandet sig i en del sager:

"... kort for Gouvernementssekretair Schultz rejste bort, klagede en anden i Gouvernementssekretariatet over, at Poliitiassistent Kjær havde slaaet og udskjældt ham under et Forhør, hvad denne ogsaa indrommede efter den underkendte Undersøgelse, der på Prokurator Jørgensens og min Foranledning blev foretaget, uden at det i øvrigt blev tildelt Poliitiassistenten nogen som helst irettesættelse."

Ofte i en ganske ung Alder og uheldigvis ikke altid med de nødvendige sociale Forudsætninger, kommer mange af disse mænd ind i Stillinger, der under de smaa Forhold sætter dem paa en mere eller mindre fremskudt Plads, og den taabeligste Storhedsfølelse, Bevidsthed om egen Betydning og ligefrem magt[?] følger heraf. Med Ængstelse vogter enhver paa sin Værdighed og sit eget lille Magtomraade, indbyrdes vises der den største Ufordragelighed og ofte opstaar skarpe Rivninger af de utroligste Bagateller."

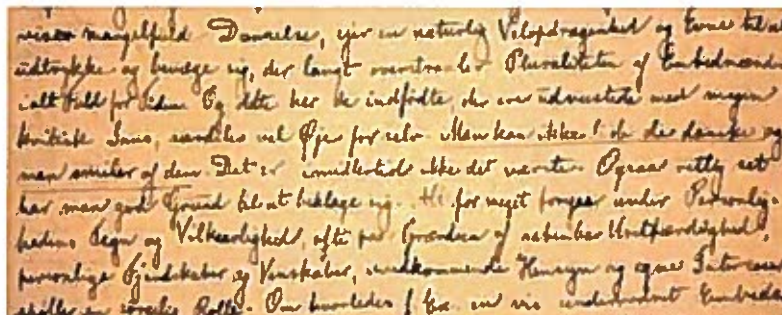
Han vandt, som nævnt, hurtigt sympati i alle samfundsklasser, hvilket ifølge ham selv vakte misundelse og ærgrelse blandt de andre embedsmænd og førte til

Herefter går Erichsen over til at beskrive begivenhederne i januar 1900. Han anerkender som nævnt, at han lider af denne sygelighed, og anfører ovenikøbet, at en københavnsk læge før hans afrejse havde advaret ham mod denne udvikling i det tropiske klima!

Han beskriver det moralske forfald på St. Thomas, hvor man ifølge Erichsen så igennem fingre med mange sædelighedsforbrydelser, og bruger det som argument for at det i virkeligheden ikke var hans homoseksualitet, der var problemet, men at den bare blev brugt som undskyldning. Han anklager ydermere politiet for at have forfalsket forhørsprotokollerne, idet han som nævnt benægter, at Bornn skal have tilstået frivilligt, men blev tvunget til at tilstå, ikke mindst fordi han fik at vide, at Erichsen selv havde tilstået alt på forhånd. Det er meget hårde anklager, Erichsen kommer med. Sammenlagt med hans beskrivelse af forholdene mellem de danske embedsmænd på St. Thomas og den behandling, han fik, er det en meget markant skrivelse, han sender til ministeriet den 25. september 1900. Som bilag til skrivelserne er bl.a. en udtalelse fra hans huslæge Hassager, der argumenterer for, at denne sygelighed, altså de homoseksuelle tilbøjeligheder, er blevet forværret eller måske ligefrem er opstået som følge af det varme klima. På samme måde som andre sygdomme blev værre under tropiske forhold, antog dr. Hassager, at homoseksualitet også kunne blive det.

"BE"'s indlæg for Erichsens sag

Erichsens skrivelse bliver behandlet i ministeriet. Embedsmanden "BE" overvejer seriøst i et internt dokument hans genansættelse, idet han mener, at Erichsens redegørelse giver et troværdigt indtryk. Han pointerer også, at Erichsens "tilståelse" ikke har nogen juridisk vægt, da den ikke er blevet læst op for ham, og han ikke har haft mulighed for at ratificere den. Derimod er den blevet afgivet på et tidspunkt, da Erichsen var "legemligt og åndeligt nedbrudt". "BE" mener desuden, at der måske er hold i Erichsens fornemmelse af at blive udsat for en privat hævnakt, hvilket bliver bestyret af Hassagers og Jorgensens udtalelser samt i en af guvernørens private skrivelser til departementet. "BE" skriver, at der skal gores, hvad man kan, for at hjælpe Erichsen tilbage til et borgerligt arbejdsliv. Han foreslår, at man får en anset læge til at understøtte dr. Hassagers forklaring om, at Erichsen vil blive kureret af det danske klima. I denne sammenhæng sår "BE" også tvivl om Kjærs erklæring om, at Erichsen havde pådraget sig det københavnske politis opmærksomhed. Denne bemærkning fra Kjær "tager sig ganske vist i en politirapport ikke ilde ud", som han skriver. Men den har intet på sig, idet politiet til chefen for kolonialkontoret mundtligt har oplyst, at det ikke har nogen viden om perverse tendenser hos Erichsen. "BE" skriver også, at man må tage hensyn til de vanskeligheder, Erichsen med sin uddannelse vil have ved at slå ind på nye veje, og en ikke-genansættelse i ministeriet ville derfor være at straffe ham "grænseløst hårdt".

Udsnit af Erichsens forsvarsskrift (hans partsindlæg i sagen) i brev til Finansministeriet af 25. september 1900. I udsnittet er understreget passagen, hvor Erichsen fortæller om befolkningens holdning til de danske "koloniherrer". Erichsen får også gjort rede for sin personlige holdning til både de konservative embedsmænds administration og attitude over for befolkningen. Rigsarkivet; Koloniernes Centralbestyrelse – Kolonialkontoret; Fuldmægtige under Guvernementet – enkelte personer, 1856-1908; pk. 639 – E-K.

Kilder og litteratur

Rigsarkivet; Koloniernes Centralbestyrelse – Kolonialkontoret; Fuldmægtige under Guvernementet – enkelte personer 1856-1908; pk. 639 – E-K.

Ove Hornby: *Koloniene i Vestindien*, Politikens Forlag, 1980
 Kay Larsen: *Dansk Vestindien 1666-1917*, Reitzels Forlag, 1928.

Erichsen deltog ifølge politiassistent Kjær i en af de 'couleurtes' maskeradeer, og ville ikke indordne sig, da Kjær havde påbudt maskeraden for slut. Efterkommerne af slaverne fejrede forskellige højtider (påske, jul, pinse, nytår mm.) ved at holde parader og maskeradeer; en skik man havde taget med sig fra Afrika og de animistiske religioner. Et bærende element var – ud over musik – udklædning, og særligt markante var de såkaldte "Mocko Jumbies" (klovne på stykker). Her ses udklædte deltagere i maskeradeløjer nytårsdag ca. år 1900 på St. Croix. *Fotografi af Alfred Palludan-Müller (1851-1924). Det Kgl. Bibliotek.*

Ministeriets endelige afgørelse

I oktober 1900 bliver sagen og Erichsens forsvarsskrift sendt til guvernementet, der, fordi Kjær har været bortrejst til Europa, først svarer i foråret 1901. Politiasistent Kjær, politimester Wellejus og guvernøren kommer alle med lange redegørelser. Kjær beskriver flere sammenstød mellem politiet og Erichsen, hvor Erichsen ikke ville indordne sig under den almindelige orden, og i det hele taget giver dette skrift indtryk af, at Kjær ikke havde ret meget til overs for Erichsen, hvilket jo måske understøtter Erichsens fornemmelser. Politiasistenten beskriver i sin redegørelse, hvorledes Erichsen en tid efter sin konstituering som guvernementssekretær havde deltaget i en folkelig maskerade på gaden og promeneret fuldt udklædt op og ned af hovedgaden, længe efter maskeraden var påbudt ophørt, "... efterfulgt af en støjende og hujende Hob." Da politias-

sistenten ville rydde gaden, fik han, ifølge eget udsagn, bare det svar, at Erichsen var guvernementssekretær og kunne gøre, hvad han lystede. Kjær skriver videre ang. sin udveksling af oplysninger med politiet i København, at politiet havde skrevet til ham, at man ikke ville gøre noget i en lignende sag i København, men at forholdene jo selvfølgelig var anderledes på St. Thomas, "hvor der findes en fremmed Befolkning, der med skadefro Aarvaagenhed vogter på de danske Embedsmænds gøren og laden." Og dernæst: "Erichsens Optræden var Skandaløs, han var saa uforsigtig og uklog i sit Forhold til Bornn, at dette snart blev kendt mand og mand imellem". Heri ligger mellem linjerne, at havde Erichsen holdt lavere profil og ikke udfordret systemerne så meget, var han gået fri.

Politimester Wellejus skriver et brev til ministeriet den 15. marts 1901 og vedlægger Kjærs udtalelser samt udskrifter af politiprotokollen. Wellejus undrer sig bl.a. over, at Erichsen gør sig til talsmand for Bornn, der jo ikke har gjort tiltag til at klage over sin behandling. Tværtimod skriver han og Kjær flere steder både erindringer og udtalelser ang. sagen, at Bornn takkede for den gode behandling! Ang. Erichsens forhold til den farvede befolkning skriver han: "At Klageren jagede efter Popularitet blandt den lavere Befolkning herude, er vel bekendt, og saadan Popularitet var der ingen der misundte ham, men naar han som Bevis paa den Anseelse, han almindeligvis nød, anfører, at han var Ærespræsident for de forenede Cricket-Clubbers Association, da skal jeg til Belysning af disse Klubbers sociale niveau blot som Eksempel anføre, at en af de fornemste Spillere og Hovedledere i 1899 blev anset[?] med Straf af Fængsel paa Vand og Brod for Hæleri, uden at dette gjorde nogen Skaar i hans Anseelse blandt Klubbernes Medlemmer, der paa et Par Undtagelser udelukkende bestod af Negre og kulorte af den lavere befolkning." Wellejus beskriver i samme brev også, hvordan Erichsens popularitet skyldtes, at han havde foranlediget, at fælleden stort set blev allokeret til cricketspil, og at han havde købt en kostbar pokal hos en københavnsk guldsmed.

Politimesteren og politiassistenten søger om fri proces til at anlægge injuriersag mod Erichsen ikke mindst pga. anklagerne om brug af uautoriseret overtalelse i forhøret af

Bornn. Guvernøren støtter ikke en injuriersag, da han ikke mener, det er det værd. Men han ønsker, at man pålægger Erichsen ikke at gå til offentligheden, idet han er bekymret for, at sagen skal nå de danske blade. Forhørsprotokollen bliver afskrevet i uddrag og sendt til ministeriet. Igen i maj 1901 skriver "BE" til fordel for Erichsen i et internt notat, at det forekommer, som om politiet har handlet forkert i sagen, men en tilføjelse på dokumentet i anden hånd, af "NCV", fra juni måned fastslår, at det skal vægtlægges, at Bornn har afgivet hurtig og detaljeret forklaring af sit fuldbyrdede seksuelle forhold til Erichsen. Dette notat er undertegnet af finansminister Scharling den 25. juni 1901 med påtegning om, at en injuriersag er lidet ønskelig. Den 29. juni 1901 skriver ministeriet til Erichsen, at det fastholder sin beslutning om ikke at genansætte ham, men samtidig skriver man til guvernementet, at det er lidet ønskeligt, at der bliver rejst injuriersag mod Erichsen.

Sidste krampetrækninger

Erichsen svarer på ministeriets brev i oktober 1901. Han er forbavset over, at der ikke er nedsat en undersøgelseskommission, sådan som Erichsens skriver, en højtstående jurist af dommerstanden havde forestillet sig, ministeriet ville. Denne person mente også, at en sådan undersøgelse ville føre til, at man næppe ville kunne opretholde guvernøren og andre embedsmænd i deres stillinger, igen ifølge Erichsen. I skarp modsætning til dette bliver Kjær udnævnt til bogholder på St. Thomas.

Erik Erichsen blev aldrig dømt for sit homoseksuelle forhold til Charles Bornn, men han fik heller ingen genoprejsning. Hvorfor han ikke anlægger civilt søgsmål mod de embedsmænd, han mener, har behandlet ham helt urimeligt, er uvist. Men man kan forestille sig, at han enten, som guvernøren anbefaler, på en eller anden måde er blevet bedt om ikke at gøre mere ud af denne sag, eller måske mere sandsynligt, at han har taget ministeriets afgørelse som en pegepind for, hvordan en juridisk afgørelse ville falde ud. Han skriver i sit brev fra

En af årsagerne til Erichsens relativt gode forhold til lokalbefolkningen var, at han interesserede sig for deres foretrukne sport, cricket, og var ærespræsident for de forenede cricketklubber. Noget som i politimester Wellejus optik blev anset for upassende omgang med "den lavere befolkning". Her ses en cricketkamp spillet på plantagen Prosperity på St. Croix ca. år 1905. *Fotografi af Emilie Langkjær (1874-1960), Handels- og Søfartsmuseet.*

Guvernementshuset i Charlotte Amalie på St. Thomas var ikke blot guvernørens bolig (når han ikke lige opholdt sig på St. Croix), det var også hovedsæde for guvernementet og dermed Erichsens egentlige arbejdsplads. *Foto af Don Toschi (1958), Library of Congress, Prints and Photographs Division.*

Erichsen i fuld figur, hvoraf det fremgår, at han var en velsoigneret ung herre. Hans afslappede positur og moden i hans tøj afspejler dog også en noget anden livsstil end den, som blev ført af de fleste, mere konservative, embedsmænd på hans tid. Fotografi af E. Hohlenberg, sandsynligvis før 1898. Fotografiet er i familiens eje.

SIDEN SAXO NR. 1, 2016

oktober 1901, at det forekommer nytteløst at tage kampen op mod systemet. Ud fra dette citat forekommer hensynet til hans familie også at veje tungt:

"Jeg indser vel at det ikke paa nogen Maade vilde staa i min Magt, hvad der naturligt for mig maa være Hovedsagen, at fremtvinge min Gjenindtræden i Ministeriet. Herover er jo dette, som Sagen foreligger, formelt og reelt udelukket de Herrer. De Ubehageligheder, som jeg maatte kunne fremkalde for de Personer, der har forfulgt mig, er mig forsaavidt noget underordnet. Og det vilde ikke kunne gennemføres uden store Lidelser og Pine for mig selv og min Familie, hvorledes det vilde udkræve store pekuniære Ofre, som jeg maatte paalægge andre. De Herrer have sikkert forstaaet hvilken fortræffelig Maade, De have valgt at snigmyrde paa, thi i et lille Samfund er Vejen til Retfærdighed i et Tilfælde som foreliggende saa tornefuld, at den i Virkeligheden er ufremkommelig."

Erichsen slutter brevet på denne måde, før han udvander til Amerika:

"Jeg maa vel saaledes finde mig i, at mit Liv i alt fald min Existens i Danmark er odelagt ved Ministeriets Afgjorelse. Men forinden min Bortrejse har jeg ønsket, at der ved Sagens Akter skal findes min Constatering af, at Ministeriet har tilladt at paa de dansk-vestindiske Øer Loven tilsidesættes og dens Former af selve dens Haandhævere bruges til en skamløs og grundløs Privathævn af den mest skandaløse Art, samt min alvorligste Protest mod en Uretfærdighed, som ikke jeg, men en hæderlig og sandhedskjærlig Mand overfor selve Gouvernøren har betegnet som "den største Slyngelstreg, der endnu er begaaet paa St. Thomas."

Måske en lykkelig slutning alligevel

Erichsen forlader Danmark og emigrerer til USA, nærmere bestemt New York i oktober 1901, og sagen henlægges i ministeriet. Erichsen ses i folketællingen på Manhattan i New York i 1920. I folketællingen står hans beskæftigelse opført som forfatter, men Kjær skriver i sine erindringer fra Vestindien, at han var i New York 1905 og da forstod, at Erichsen ernærede sig ved at pynte vinduer. Charles A. Bornn er at finde i samme folketælling fra samme distrikt fra New York 1920. I 1920 bor de altså ganske tæt ved hinanden. Vi kan kun gisne, om de har haft noget med hinanden at gøre.

Bornn dør som enkemand i New York den 21. juni 1937, og Erichsen dør som ugift den 3. juli 1938, stadig anført med stillingen forfatter. Ved deres død boede de på hver side af Central Park, med ganske få kilometer imellem. Hvis de har holdt forbindelsen, har vi måske at gøre med en kærlighedshistorie, der i New York i første del af det 20. århundrede nok stadig var i modstrid med datidens norm, lovgivning og race, men som, pga. Erichsens behandling fra de danske embedsmænds side, ikke længere var hverken på tværs af landegrænser, kultur eller social rang.

Kira Moss er cand.mag. i moderne kultur med en stærk interesse for historien og arkivalier samt forfatter til en historisk-videnskabelig biografi om nordlysforskeren Sophus Tromholt.

Adam Jon Kronegh er dokumentarist ved Rigsarkivet, området for Indtægtsdækket Virksomhed.